

IZABELA KORAB, PATRYK JACEJKO

Studenckie Koło Naukowe Zrównoważonego Rozwoju, Instytut Nauk Rolniczych, Ochrony i Kształtowania Środowiska, Kolegium Nauk Przyrodniczych, Uniwersytet Rzeszowski

**OPINIA MŁODYCH MIESZKAŃCÓW NA TEMAT GOSPODAROWANIA
ODPADAMI KOMUNALNYMI W ICH OTOCZENIU**

Odpady komunalne to jeden z istotnych elementów w gospodarce odpadami. Powstają w każdym gospodarstwie domowym, dlatego wszyscy mieszkańcy Polski mają z nimi styczność. Za odbiór i prawidłowe gospodarowanie nimi odpowiedzialna jest gmina. Ze względu na rosnące objętości powstających odpadów zmuszona jest do stałego monitorowania sytuacji a także do poznawania zdania mieszkańców na temat funkcjonowania systemu GO. Dlatego warto przeprowadzać badania opinii. Z odpowiedzi udzielonych przez młodych respondentów przeprowadzonej ankiety wynika, że system zbiórki odpadów w ich otoczeniu oceniają jako prawidłowy i segregują odpady.

Słowa kluczowe: gospodarka odpadami, odpady komunalne, mieszkańcy, ankieta

I. WSTĘP

Według GUS, w roku 2019 przeciętny Polak wytworzył 332 kg odpadów komunalnych [GUS 2020]. Z roku na rok masa ta rośnie i niestety nie przewiduje się jej spadku. Z tego względu prowadzi się szerokie działania w celu udoskonalania gospodarki odpadami na terenach poszczególnych gmin. Dąży się też do wprowadzenia gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ), co pozwoliłoby na poprawę jakości życia ludzi i realizowanie założeń zrównoważonego rozwoju [Lorek 2015, Zębek 2018, Kulczycka 2019].

Podstawą prawidłowo działającej gospodarki odpadami jest system prawny [Ustawa o odpadach], stale udoskonalane zarządzanie oraz postawa mieszkańców i władz gmin, reagujących na nieprawidłowości i odpowiadających na potrzeby społeczności lokalnych [Stachowicz 2016].

Niestety wciąż zmagamy się z wieloma problemami. Najpowszechniejsze z nich wynikają bezpośrednio z organizacji samego systemu, np.: wiążą się z brakiem odpowiednio zróżnicowanych pojemników, wysokimi kosztami wywozu śmieci, brakiem szczegółowych instrukcji, co ma trafiać do konkretnych pojemników itp.. Kolejnym najczęściej dostrzeganym problemem jest niska świadomość samych obywateli produkujących odpady. Wiedza o negatywnych oddziaływaniach gospodarki odpadami, czy też o pozytywnej strategii rozwoju społecznego związanej z gospodarką o obiegu zamkniętym, jest wciąż za niska. Większość mieszkańców nie ma świadomości, że poprzez

zmianę swych postaw konsumenckich może mieć ogromny wpływ na ilość produkowanych odpadów [Kulczycka 2019, Lorek 2015].

Celem badań było poznanie opinii młodych mieszkańców województwa podkarpackiego na temat gospodarki odpadami komunalnymi w swoim otoczeniu.

II. MATERIAŁ I METODY

W badaniach posłużono się metodą ankiety. Skierowano ją do mieszkańców województwa podkarpackiego w przedziale wiekowym 18-25 lat. Korzystano z internetowego Formularza Google (<https://forms.gle/XkzHxtNYuPxoGgUi9>). Ankieta zawierała 7 pytań zamkniętych i 2 otwarte. Poniżej przedstawione pytania weryfikowały założone hipotezy: 1. ankietowani oceniają pozytywnie system zbierania odpadów w swoim otoczeniu, 2. ankietowani wiedzą co zachęciłoby ich do prawidłowej segregacji odpadów, 3. ankietowani uczestniczą w ochronie środowiska przed odpadami.

Ankietowani wskazują opinię na temat gospodarki odpadami komunalnymi w swoim otoczeniu

1. Czy segreguje Pan/Pani odpady ?
2. Czy na terenie Pana/Pani gminy system zbiórki odpadów funkcjonuje prawidłowo?
3. Czy według Pana/Pani opłata za odbiór odpadów komunalnych jest adekwatna?
4. Czy może Pan/Pani wygodnie korzystać z Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK)?
5. Czy Pana/Pani zdaniem ulgi za prowadzenie kompostownika powinny być wyższe?

Respondenci wskazują co zachęciłoby ich do prawidłowej segregacji odpadów

6. Co zachęciłoby Pana/Panią do większego zaangażowania w segregację odpadów? (można wybrać więcej niż jedną odpowiedź)
7. Jak według Pana/Pani powinna być naliczana opłata za odbiór odpadów?
8. Co według Pana/Pani należy zmienić w gospodarce odpadami w gminie?

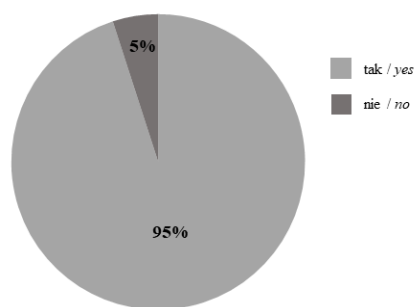
Ankietowani uczestniczą w ochronie środowiska przed odpadami

9. Co Pan/Pani robi z odpadami niebezpiecznymi (farby, baterie, oleje itp.)

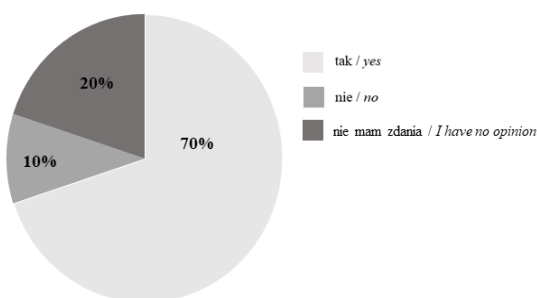
Na ankietę, w założonym czasie badań, odpowiedziało 100 osób. Wśród nich 56% stanowiły kobiety. Wyniki ankiety przedstawiono w procentach.

III. WYNIKI I ICH OMÓWIENIE

Na pytanie „Czy segreguje Pan/Pani odpady ?” prawie wszyscy respondenci wskazali odpowiedź „tak” (95%) (rys. 1). Wśród tych, którzy nie segregowali, byli po równo kobiety i mężczyźni. Na kolejne pytanie „Czy na terenie Pana/Pani gminy system zbiórki odpadów funkcjonuje prawidłowo ?” odpowiedzi „tak” udzieliło 70% ankietowanych (rys. 2). Wśród niezadowolonych i nie mających zdania przeważały kobiety (62%).

Rys. 1. Czy segreguje Pan/Pani odpady?
Fig. 1. Do you segregate waste?

Rys. 2 Czy na terenie gminy system zbiórki odpadów funkcjonuje prawidłowo?
Fig. 2. Is the waste collection system functioning properly in your commune?

Jak wynika z badania, jedynie dla 23% respondentów ankiety (w tym 68% kobiet) opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi w ich gminie jest adekwatna (51% oceniło ten problem na “nie”, 26% osób zaznaczyło “nie mam zdania”).

Ważną odpowiedzią była ta, czy respondenci mogą wygodnie korzystać z Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK). Wygodę korzystania potwierdziła mniej niż połowa (45%) respondentów ankiety. Wśród nich było 45% kobiet. Pod tym pojęciem rozumiano zbyt dużą odległość do punktów PSZOK, długi czas oczekiwania na przyjęcie odpadów i zbyt krótki czas otwarcia tych punktów.

Choć większość respondentów prowadzonego badania we wcześniejszym pytaniu oceniało system zbiórki odpadów w swojej gminie jako funkcjonujący prawidłowo, to przechodząc do szczegółów, 60% z nich stwierdzało, że gmina oferuje za niskie ulgi za prowadzenie kompostownika; powinny być one znacznie wyższe.

Weryfikując założenie, że respondenci - młodzi ludzie z województwa podkarpackiego, wiedzą co zachęciłoby ich do prawidłowej segregacji odpadów, przeanalizowano ich odpowiedzi na to i kolejne pytania. Wśród przyczyn stanowiących ewentualną zachętę do segregacji, przeważała odpowiedź “niższa opłata za odpady” i „inne naliczanie opłat” (tab. 1).

Dokładniejszy podział odpadów (jak np. w krajach Europy Zachodniej), co mogłoby poprawić skuteczność odzysku odpadów a tym samym byłoby bardzo korzystne społecznie i środowiskowo, zainteresował i zwrócił uwagę zaledwie 5% respondentów.

W tej części ankiety znalazły się także dwa pytania otwarte. Pierwsze brzmiało: “Jak według Pana/Pani powinna być naliczana opłata za odbiór odpadów?” Najczęstsze odpowiedzi respondentów wskazywały, że opłata powinna być naliczana od ilości osób w domu lub, że stawka powinna być stała dla jednej osoby w gospodarstwie.

Drugie pytanie otwarte dotyczyło zmian, które ankietowani mogliby zaproponować w kwestii organizacji systemu gospodarki odpadami. Najczęstsza odpowiedź wskazywała zmiany ceny za wywóz odpadów, z sugestią jej obniżenia. Często podkreślano także problem z pojemnikami na odpady; ich ilość wg respondentów powinna być zwiększona,

powinny zostać dodatkowo dodane odpowiednio liczne pojemniki na odpady niebezpieczne.

Tabela 1 - Table 1

Co zachęciłoby Pana/Panią do prawidłowej segregacji odpadów? / What would encourage you to more precise waste segregation ? [%]

Odpowiedź / Answer	Kobiety Women	Mężczyźni Men	Razem Together
niższa opłata za odpady / lower waste fee	53	65	58
inny sposób naliczania opłat / a different way of fees calculating	15	14	14
ulgi za prowadzenie kompostownika / concessions for running a composter	9	9	9
ulgi za segregację odpadów / discounts for waste segregation	11	5	8
dokładniejszy podział odpadów / a more detailed waste division	5	5	5
niższy koszt pojemników na różne odpady / lower cost of containers for various waste	2	0	2
darmowe pojemniki na odpady / free waste bins	5	2	4

można wybrać więcej niż jedną odpowiedź / you can choose more than one answer

Kolejne założenie: „ankietowani uczestniczą w ochronie środowiska przed odpadami” weryfikowano pytaniem: „Co Pan/Pani robi z odpadami niebezpiecznymi (farby, baterie, oleje itp.)”. Respondenci wskazywali, że wyrzucają je do odpowiednich pojemników (59%), korzystali też z PSZOK (28%). Niestety 13% (tak samo często kobiety jak i mężczyźni) wrzucali je do pojemników na odpady zmieszane (tab. 2).

Tabela 2 - Table 2

Co Pan/Pani robi z odpadami niebezpiecznymi (farby, baterie, oleje itp.) / What do you do with hazardous waste (paints, batteries, oils, etc.) [%]

Odpowiedź / Answer	Kobiety Women	Mężczyźni Men	Razem Together
wrzucam do odpowiednich pojemników / I put them into the appropriate containers	59	60	59
wrzucam do pojemnika z innymi odpadami / I throw it into the container with other waste	13	12	13
oddaję do PSZOK / I give it back to PSZOK	28	28	28

Przeprowadzone badanie pokazuje, że duża część respondentów umieszczonej *on line* ankiety zadeklarowała, że segreguje odpady. Większość uważała, że system zbierania odpadów w ich gminie funkcjonuje prawidłowo, jednak podkreślali, że cena za odbiór i gospodarowanie odpadami jest nieadekwatnie naliczana.

Jako rozwiązanie widzieli najczęściej obniżenie tej opłaty. Wskazuje to, że nie do końca zgadzają się z polityką ich gmin w powyższej sprawie. Według ankietowanych zmiana cen, lub wprowadzanie ulg za segregację odpadów zachęciłyby ich do poprawniejszej segregacji, co na pewno pomogło by gminie w odzysku surowców wtórnych i obniżyło koszty społeczno-gospodarcze związane z gospodarką odpadami.

Większość respondentów uczestniczyła w ochronie środowiska przed odpadami. Znaczna grupa sortowała je, a także przekazywała odpady niebezpieczne do PSZOK lub do odpowiedniego pojemnika. Nieliczni wyrzucali odpady niebezpieczne do pojemników na odpady zmieszane. W analizie wyników ankiety próbowano powiązać troskę o środowisko i działania w gospodarowaniu odpadami z grupą kobiet wśród respondentów. Jak wskazują niektóre badania [Kostecka i Kiełbasa 2009, Kostecka i Kwolek 2010] kobiety częściej wykazują się troską o środowisko, częściej stać je nawet na większe poświęcenia czasu i energii aby być pro-środowiskowymi. W grupie obecnie analizowanej nie stwierdzono takich tendencji.

Kolejną kwestią na którą respondenci ankiety zwracali uwagę, było zwiększenie ilości darmowych pojemników na odpady a także zwiększenie ulg za prowadzenie kompostowników, gdyż są one za niskie i przez to „nie opłacalne”. Być może po zwiększeniu ulg, więcej obywateli zarówno w terenach wiejskich, podmiejskich jak i w miastach, decydowałoby się na zakładanie wspólnych kompostowników (kompostowniki sąsiedzkie), czy nawet prowadziłyby dżdżownicowe skrzynki ekologiczne, co jest możliwe na balkonach domów, czy na działkach [Kostecka i in. 2014]. Wówczas to ograniczona zostałaby masa bioodpadów w gminach, które bardzo często mają problem z ich zagospodarowaniem. Spadałby wtedy może również stopień zanieczyszczenia innych odpadów odpadami biodegradowalnymi, a odpady zmieszane miałyby mniejszą objętość.

Wielu mieszkańców w dalszym ciągu nie jest pewna, gdzie dany odpad należy wyrzucić. Dlatego respondenci ankiety wskazywali nie tylko potrzebę zwiększenia liczby pojemników na odpady ale i dostępność ulotek z dokładniejszym opisem ich segregacji. Prowadzenie kampanii edukacyjnych powinno więc być nadal priorytetem dla urzędników gmin, w celu poprawy jakości segregacji i ułatwienia pracy pracownikom komunalnym.

IV. PODSUMOWANIE

Większość respondentów przeprowadzonej ankiety podejmowała podstawowe działania ochrony środowiska przed odpadami i uczestniczyła w ich odzyskiwaniu, oszczędzając pierwotne zasoby ekosystemów. Często nie byli oni zadowoleni z wysokości opłat za ich odbieranie, może nie doceniając prawdy, że gospodarowanie odpadami kosztuje. Gospodarka odpadami to bardzo odpowiedzialne działanie ale i złożony proces, w którym łatwo popełniać błędy. Poprawę tego systemu należy nadal prowadzić u źródła, czyli zaczynać od obywatela i jego odpowiedzialnej selektywnej zbiórki odpadów. Edukacja obywateli oraz aktualizacja przepisów prawnych są nadal potrzebne aby system zbiórki odpadów był bardziej efektywny niż dotychczas.

BIBLIOGRAFIA

1. Grzymała Z. 2015. Przemiany w zarządzaniu gospodarką w Polsce w świetle zmian ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Szkoła Główna Handlowa. Warszawa.

2. GUS 2020. Ochrona środowiska 2020. [dok. elektr.: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/srodowisko-energia/srodowisko/ochrona-srodowiska-2020,1,21.html>, data wejścia 10.12.2020]
3. Kostecka J., Kielbasa M. 2009. Kobiety a działania na rzecz poprawnej gospodarki odpadami. Homo Naturalis. Przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne aspekty rozwoju zrównoważonego. WORD-PRESS. Katowice. 11-19.
4. Kostecka J., Kwolek E. 2010. Kobiety a świadomość pro-środowiskowa na podstawie badań pracowników firmy handlowo-usługowej w Krośnie. Konferencja naukowa: Kobieta we współczesnym społeczeństwie. KUL Stalowa Wola 23.04.2009r. 43-56.
5. Kostecka J., Pączka G., Garczyńska M., Podolak-Machowska A., Dunin-Mugler C, Szura R. 2014. Wykorzystanie wermikompostowania do zagospodarowania odpadów organicznych w gospodarstwach domowych. Inżynieria i Ochrona środowiska. 17.1. 21-33.
6. Kulczycka J. (red.) 2019. Gospodarka o obiegu zamkniętym w polityce i badaniach naukowych. GSMiE PAN. 9-19.
7. Lorek A. 2015. Ocena systemu gospodarki odpadami komunalnymi województwa śląskiego w opinii konsumentów. Studia Ekonomiczne / Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. 232. 113-123
8. Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii. Gospodarka o obiegu zamkniętym [dok. elektr.: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologia/gospodarka-o-obiegu-zamknietym>, data wejścia: 01.12.2020].
9. Stachowicz M. 2016. Obowiązki gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Acta Scientifica Academiae Ostroviensis. Sectio A. Nauki Humanistyczne, Społeczne i Techniczne. 7(1). 119-134.
10. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach [Dz.U. 2020 poz. 797 tj.].
11. Zębek E. 2018. Zasady gospodarki odpadami w ujęciu prawnym i środowiskowym. Kortowski Przegląd Prawniczy Monografie (KPP Monografie). ISBN: 978-83-65992. 11-6.

THE OPINION OF YOUNG RESIDENTS ON THE MANAGEMENT OF MUNICIPAL WASTE IN THEIR AREA

Summary

Municipal waste is an important feature in a waste management strategy. It is generated in each household, therefore all residents have contact with them. By sharing good practice in the proper waste management system municipalities are responsible for the domestic waste management. The situation is being constantly monitored due to the growing volumes of generated waste. The polling can be highly informative - the answers provided by young responders show, that the waste collection system in their community is correct.

Keywords: waste management, municipal waste, inhabitants, questionnaire